

สมุนไพรรกัญชา และกัญชง พืชเศรษฐกิจใหม่ ทำอย่างไรให้ถูกกฎหมาย

นางสาวนิศากร ล้ำชาวนิชยกิจ
นักวิชาการเกษตรชำนาญการ
ผู้เรียบเรียง

จากนโยบายของรัฐบาลที่ส่งเสริมและพัฒนา กัญชาและกัญชงเป็นพืชเศรษฐกิจและเป็นภูมิปัญญาไทย จากประโยชน์ของกัญชาทางการแพทย์ กัญชงพืชเศรษฐกิจ โดยปัจจุบันกระทรวงสาธารณสุข ออกประกาศกระทรวงฯ เรื่องระบุชื่อยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ พ.ศ. ๒๕๖๓ เพื่อปลดล็อกหลายส่วนของกัญชาและกัญชงให้สามารถนำไปใช้ประโยชน์โดยไม่จัดเป็นยาเสพติดซึ่งมีผลบังคับใช้แล้วตั้งแต่วันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๖๓ โดยปลดล็อกส่วนของกัญชาและกัญชงให้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้โดยไม่จัดเป็นยาเสพติด ดังนี้

๑. เปลือก ลำต้น เส้นใย กิ่งก้านและราก (จากกัญชาและกัญชง)
๒. เปลือกแห้ง แกนลำต้นแห้ง เส้นใยแห้ง (จากกัญชาและกัญชง)
๓. ใบซึ่งไม่มียอดหรือช่อดอกติดมาด้วย (จากกัญชาและกัญชง)
๔. สารสกัดที่มี CBD เป็นส่วนประกอบและต้องมี THC ไม่เกินร้อยละ ๐.๒ โดยน้ำหนัก (จากกัญชาและกัญชง)
๕. กากหรือเศษที่เหลือจากการสกัดและต้องมี THC ไม่เกินร้อยละ ๐.๒ โดยน้ำหนัก (จากกัญชาและกัญชง)
๖. เมล็ดกัญชง น้ำมันจากเมล็ดกัญชงสารสกัดจากเมล็ดกัญชง (เฉพาะกัญชง)

หมายเหตุ ไม่สามารถปลดล็อกได้ทุกส่วนของกัญชา และกัญชง เนื่องจากติดอนุสัญญาเดี่ยวว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ ค.ศ. ๑๙๖๑ ที่ประเทศไทยเข้าร่วมเป็นภาคีอยู่ โดยเมล็ดกัญชา ช่อดอก ของกัญชาและกัญชง ยังคงเป็นยาเสพติดอยู่

กฎกระทรวงกัญชงฉบับใหม่ เริ่มบังคับใช้วันที่ ๒๙ มกราคม ๒๕๖๔ เปิดกว้างให้ทุกภาคส่วนทั้งเกษตรกร ภาครัฐและเอกชน ประชาชนทั่วไป สามารถขออนุญาต และนำกัญชงไปใช้ทุกวัตถุประสงค์ ตั้งแต่ การแพทย์ การศึกษา วิจัย การใช้ตามวิถีชีวิต ใช้เป็นเมล็ดพันธุ์ และการค้า เพื่อนำส่วนต่างๆ ของกัญชงไปแปรรูปและสร้างมูลค่าเพิ่ม เป็นผลิตภัณฑ์สุขภาพต่างๆ ทั้ง ยา อาหาร เครื่องสำอาง และผลิตภัณฑ์สมุนไพรรกัญชา เป็นต้น ทั้งนี้ การผลิตผลิตภัณฑ์สุขภาพเพื่อจำหน่าย จะต้องขออนุญาตตามกฎหมายของผลิตภัณฑ์นั้นๆ ด้วย

ปัจจุบันประชาชนทั่วไปยังไม่สามารถปลูกกัญชาได้ ผู้ที่สามารถปลูกกัญชาได้ต้องมีคุณสมบัติตามมาตรา ๒๖/๕ ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ ๗) พ.ศ. ๒๕๖๒ คือ หน่วยงานของรัฐหรือหน่วยงานอื่นๆ ซึ่งต้องร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐ ได้แก่ หน่วยงานของรัฐหรือสภาการศึกษา สถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่มีการศึกษาวิจัย หรือการจัดการเรียนการสอนทางการแพทย์ หรือเภสัชศาสตร์ เกษตรกรที่รวมกลุ่มเป็นวิสาหกิจชุมชน วิสาหกิจเพื่อสังคม หรือสหกรณ์การเกษตร ผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม เภสัชกรรม ทันตกรรม สัตวแพทย์ชั้นหนึ่ง แพทย์แผนไทย แพทย์แผนไทยประยุกต์ และหมอพื้นบ้าน ทั้งนี้ภายใน ๕ ปี (ภายในเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๖๗) การปลูกเพื่อประโยชน์ทางการแพทย์ หรือการรักษาผู้ป่วย ต้องดำเนินการร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ การปลูกกัญชาโดยไม่ได้รับอนุญาตจะต้องมีความผิดต่อระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๕ ปี และปรับไม่เกิน ๕๐๐,๐๐๐ บาท ถ้าเป็นการกระทำเพื่อจำหน่ายต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ ๑ - ๑๕ ปี และปรับตั้งแต่ ๑๐๐,๐๐๐ - ๑,๕๐๐,๐๐๐ บาท

คุณสมบัติเกษตรกรที่จะขออนุญาตเกี่ยวกับกัญชาทางการแพทย์

๑. เกษตรกรรวมกลุ่มการจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชน วิสาหกิจเพื่อสังคม สหกรณ์การเกษตร และขออนุญาตร่วมกับหน่วยงานของรัฐ เช่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล (รพ.สต.) มหาวิทยาลัยของรัฐที่มีการสอนทางการแพทย์ เกษตรศาสตร์ เกษตรศาสตร์ เป็นต้น

๒. การขอจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตรรับจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน แต่ไม่รับจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนที่ต้องการปลูกกัญชาโดยเฉพาะ เนื่องจากขัดต่อประกาศของคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. ๒๕๖๐ อย่างไรก็ตามถ้าวิสาหกิจชุมชนต้องการปลูกกัญชาต้องดำเนินการขั้นตอน ดังนี้

๒.๑ ต้องมีสัญญากับหน่วยงานของรัฐหรือสถาบันอุดมศึกษาที่มีหน้าที่วิจัยหรือจัดการเรียนการสอนเพื่อประโยชน์ทางการแพทย์ หรือเภสัชศาสตร์ และหน่วยงานนั้นได้รับใบอนุญาตจาก อย.

๒.๒ นำสำเนาสัญญากับหน่วยงานของรัฐหรือสถาบันอุดมศึกษา ยื่นขอเพิ่มกิจการวิสาหกิจชุมชน ณ สำนักงานเกษตรอำเภอที่วิสาหกิจชุมชนจดทะเบียน เพื่อรับใบรับรองการจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน

การขออนุญาตปลูกกัญชาเพื่อการแพทย์

๑. ให้ยื่นคำขอฯ พร้อมเอกสารหลักฐานที่สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.)
๒. เจ้าหน้าที่ตรวจประเมินสถานที่ขออนุญาตปลูกกัญชา
๓. ผู้ว่าราชการจังหวัดให้ความเห็นชอบ โดยความเห็นจากคณะกรรมการที่ผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งหรือมอบหมายให้พิจารณา (กรณีพื้นที่ปลูกอยู่ต่างจังหวัด)
๔. คณะอนุกรรมการพิจารณาให้ความเห็นต่อคณะกรรมการควบคุมยาเสพติดให้โทษ
๕. คณะกรรมการควบคุมยาเสพติดให้โทษ พิจารณาให้ความเห็นชอบ
๖. เลขานุการคณะกรรมการอาหารและยา ออกใบอนุญาต

ตัวอย่างผลิตภัณฑ์สุขภาพที่ใช้กัญชา เป็นส่วนประกอบ

๑. ยาแผนไทย เช่น ยาสุขไสยาสน์ ยาแก้อนไม่หลับ ยาแก้ไข้ผอมเหลือง ยาแก้ลมแก้เส้น ยาหารัดสีดวงทวารหนักและโรคผิวหนัง และยาแก้โรควิต
๒. ยาสมุนไพรใช้ภายนอก เช่น ลูกประคบ น้ำมันนวด ครีม ขี้ผึ้ง ยาหม่องน้ำ (ลดอาการอักเสบ)
๓. เวชสำอางสมุนไพร (ลดสิว) ผลิตภัณฑ์สมุนไพรเพื่อสุขภาพ เช่น น้ำมันหอม สเปรย์โรมา (คลายเครียด หลับง่าย) ชาใบกัญชา ที่กำหนดปริมาณหรือขนาดการใช้ต้องการแสดงสรรพคุณ (ลดความกังวล ช่วยหลับ เพิ่มความอยากอาหาร)

คุณสมบัติผู้ขออนุญาตกัญชา

๑. บุคคลธรรมดา สัญชาติไทย อายุไม่ต่ำกว่า ๒๐ ปีบริบูรณ์ มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย ไม่วิกลจริต ไม่ล้มละลาย ไม่อยู่ระหว่างพักหรือเพิกถอนใบอนุญาต ไม่เคยต้องคำพิพากษาว่าด้วยกระทำความผิด

๒. นิติบุคคล จดทะเบียนตามกฎหมาย (๒ ใน ๓ ของกรรมการนิติบุคคลหุ้นส่วน ผู้ถือหุ้น ต้องเป็นผู้มีสัญชาติไทย) มีถิ่นที่อยู่หรือสำนักงานในไทย ไม่ล้มละลาย ไม่อยู่ระหว่างถูกพักหรือเพิกถอนใบอนุญาต ไม่เคยต้องคำพิพากษาว่ากระทำความผิด

๓. วิสาหกิจชุมชน มีลักษณะเดียวกับบุคคลธรรมดา

๔. หน่วยงานของรัฐ ต้องมีวัตถุประสงค์ตามภารกิจนั้นๆ

วัตถุประสงค์การขออนุญาตปลูกกัญชง

๑. เพื่อประโยชน์ตามภารกิจของหน่วยงานของรัฐ (ไม่จำกัดขนาดพื้นที่ปลูก)
๒. เพื่อใช้ประโยชน์จากเส้นใยตามประเพณีวัฒนธรรม หรือวิถีชีวิตและใช้ในครอบครัว (ปลูกได้ครอบครัวละไม่เกิน ๑ ไร่)
๓. เพื่อประโยชน์ในเชิงพาณิชย์หรืออุตสาหกรรม (ไม่จำกัดขนาดพื้นที่ปลูก)
๔. เพื่อประโยชน์ในทางการแพทย์ (ไม่จำกัดขนาดพื้นที่ปลูก)
๕. เพื่อประโยชน์ในการศึกษาวิเคราะห์ วิจัย หรือปรับปรุงพันธุ์ (ไม่จำกัดขนาดพื้นที่ปลูก)
๖. เพื่อประโยชน์ในการผลิตเมล็ดพันธุ์รับรอง (ไม่จำกัดขนาดพื้นที่ปลูก)

เมล็ดพันธุ์อะไรที่ใช้ปลูกได้บ้าง

เมล็ดพันธุ์รับรอง ตามประกาศคณะกรรมการควบคุมยาเสพติดให้โทษ เรื่อง กำหนดเมล็ดพันธุ์เฮมพ์เป็นเมล็ดพันธุ์รับรองฯ พ.ศ.๒๕๖๒ ผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์รับรองจำนวน ๑ ราย คือ สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) จังหวัดเชียงใหม่ เมล็ดพันธุ์รับรองมี ๔ พันธุ์ ได้แก่

๑. พันธุ์อาร์พีเอฟ ๑ (RPF ๑)
๒. พันธุ์อาร์พีเอฟ ๒ (RPF ๒)
๓. พันธุ์อาร์พีเอฟ ๓ (RPF ๓)
๔. พันธุ์อาร์พีเอฟ ๔ (RPF ๔)

พันธุ์ในประเทศไทยที่ไม่ใช่เมล็ดพันธุ์รับรอง เนื่องจากไม่ใช่เมล็ดพันธุ์รับรอง จึงควรคำนึงว่าเมื่อนำไปปลูกแล้วต้องมีปริมาณสาร THC ในใบและช่อดอก ไม่เกินร้อยละ ๑.๐ ต่อน้ำหนักแห้ง จึงจะเป็นกัญชง ไม่ใช่กัญชา

เมล็ดพันธุ์นำเข้าจากต่างประเทศ การนำเข้าเมล็ดพันธุ์จากต่างประเทศต้องมีผลวิเคราะห์ปริมาณสาร THC ในใบและช่อดอกไม่เกินร้อยละ ๑.๐ ต่อน้ำหนักแห้ง ของสายพันธุ์ที่จะนำเข้า และเตรียมเอกสารตามกฎหมายกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้แก่ หนังสือรับรองว่าไม่เป็นพืชตัดต่อสารพันธุกรรม (Non – GMO) และใบรับรองสุขอนามัยพืช (Phytosanitary Certificate ,PC) เพื่อแสดงต่อเจ้าหน้าที่ ณ ด่านตรวจพืช ที่ดินที่จะปลูกกัญชง ต้องเป็นที่ดินที่ชอบด้วยกฎหมาย ไม่บุกรุกป่า)

การยื่นขออนุญาตการปลูกกัญชง ต้องทำอย่างไร

ประสงค์จะขอรับใบอนุญาตการปลูกกัญชง ให้จัดเตรียมคำขอและเอกสารหรือหลักฐานตามแบบฟอร์มที่กฎหมายกำหนด โดยสามารถดาวน์โหลด “คู่มือการยื่นคำขอรับใบอนุญาต” ได้ที่เว็บไซต์ของกองควบคุมวัตถุเสพติด ออย. และยื่นเอกสาร ดังนี้

๑. การยื่นคำขอ กรณี ผลิต จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครองกัญชง กรณีสถานที่ตั้งอยู่ที่ กทม. ยื่นที่ กองควบคุมวัตถุเสพติด (ออย.)
๒. การยื่นคำขอ กรณี ผลิต จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครองกัญชง กรณีสถานที่ตั้งอยู่ที่จังหวัดอื่น ยื่นที่ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด (สสจ.)
๓. การยื่นคำขอ กรณีนำเข้าหรือส่งออกกัญชง กรณีสถานที่ตั้งอยู่ที่ กทม. หรือจังหวัดอื่น ยื่นเอกสารที่กองควบคุมวัตถุเสพติด (ออย.)

***เมื่อได้รับอนุญาตแล้ว จึงสามารถดำเนินการเกี่ยวกับกัญชงได้

หลักการดำเนินงานตามกฎหมายกระทรวงกัญชง ๒๕๖๓

๑. ต้องมีใบอนุญาต (การผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย ครอบครอง)
๒. ปลุกกัญชงในสายพันธุ์ที่ได้รับอนุญาตเท่านั้น (ซึ่งต้องมีปริมาณสาร THC ไม่เกินร้อยละ ๑.๐ ต่อน้ำหนักแห้ง ตามประกาศคณะกรรมการควบคุมยาเสพติดให้โทษ เรื่อง กำหนดลักษณะกัญชง พ.ศ. ๒๕๖๒)
๓. มีแผนการดำเนินงานที่ชัดเจน (ปลูกที่ไหน/ใช้สายพันธุ์อะไร/ขายให้ใคร)
๔. หากตรวจสอบพบว่าผลการวิเคราะห์มีปริมาณสาร THC เกินกว่าร้อยละ ๑.๐ ต่อน้ำหนักแห้ง ให้ดำเนินการทำลาย หรือด้วยวิธีอื่นตามที่คณะกรรมการควบคุมยาเสพติดให้โทษประกาศกำหนด

การดำเนินการขาย (จำหน่าย) กัญชง และผลิตภัณฑ์จากกัญชงในประเทศ

เมื่อได้รับอนุญาตให้ผลิต (ปลูก) กัญชงแล้ว สามารถดำเนินการขายได้ ดังนี้

๑. ซ่อตอก ต้อขอรับใบอนุญาตจำหน่าย และขายไปยังผู้ที่ได้รับอนุญาตเกี่ยวกับยาเสพติด
๒. ใบ กิ่ง ก้าน ราก สามารถขายได้ โดยไม่ต้องมีใบอนุญาตเกี่ยวกับยาเสพติด แต่ต้องมีการรายงานตามระบบว่าขายไปให้บุคคลใดบ้าง
๓. ผลิตภัณฑ์จากกัญชง สามารถดำเนินการผลิตหรือขายได้ตามกฎหมายผลิตภัณฑ์นั้น ๆ เช่น ยา เครื่องสำอาง อาหารผลิตภัณฑ์สมุนไพร

เอกสารอ้างอิง

กลุ่มพัฒนาพฤติกรรมกรรมการบริโภค สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข.(๒๕๖๔)
 เรือนำรู้กัญชาทางการแพทย์ กัญชงพืชเศรษฐกิจ. พิมพ์ครั้งที่ ๑ . กรุงเทพฯ พิมพ์ : บริษัท ทีเอส อินเตอร์พริ้นท์ จำกัด